

Lentokuva Vallas Oy

VALKEAKOSKEN KIRKKO

Kirkkotie 1
37600 Valkeakoski

RAKENNUSINVENTOINTI

SR**K**
kirkko

13.2.2026 2972 / 202

VALKEAKOSKEN KIRKKO

SISÄLLYSLUETTELO

RAKENNUSHISTORIASELVITYS

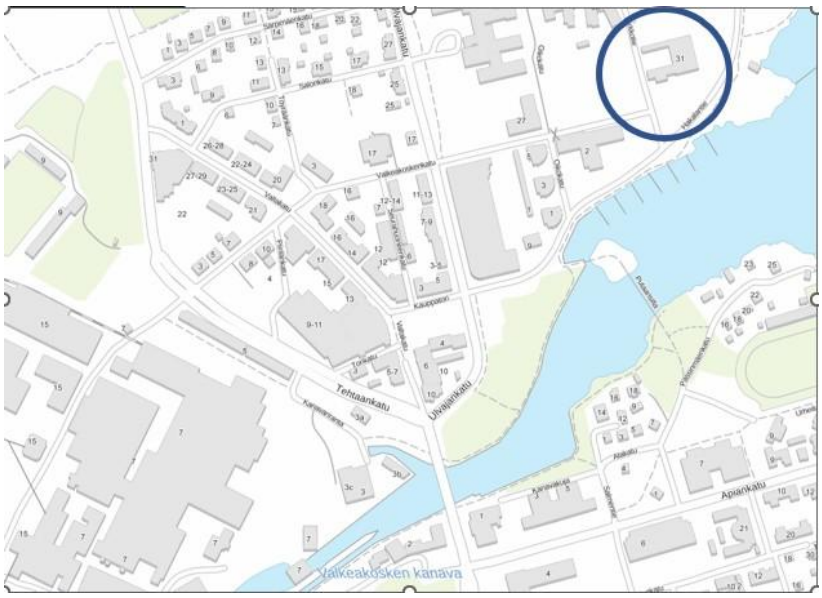
1. Lähtötiedot 3
2. Valkeakosken kirkon rakentaminen 4
3. Veikko Viljo Vilhelm Larkas (ent. Lindberg) 27.3.1909 Helsinki – 3.10.1969 Helsinki 14
4. Nykytilanteen valokuvia 15
5. Johtopäätökset 32

VALKEAKOSKEN KIRKKO

RAKENNUSHISTORIASELVITYS

1. Lähtötiedot

Selvityksen kohteena on Valkeakosken kirkko, 908-2-26-1, korttelin 26, tontilla 1 sijaitseva Sääksmäen seurakunnan Valkeakosken kirkko. Kirkon pysäköinti sijaitsee tontilla 2 (908-2-26-2).

Kuva 1. *Sijaintikartta.*

Sääksmäen seurakunta omistaa rakennuksen. Selvitystyön tilaaja on Sääksmäen seurakunta. Tilaajan edustajana on Kiinteistöpäällikkö Karri Koivusilta.

Tontin pinta-ala	5 760 m2
Rakennusoikeus	2 350 m2
Käytetty rakennusoikeus	1 140 m2

Paloluokka; Palonkestävä

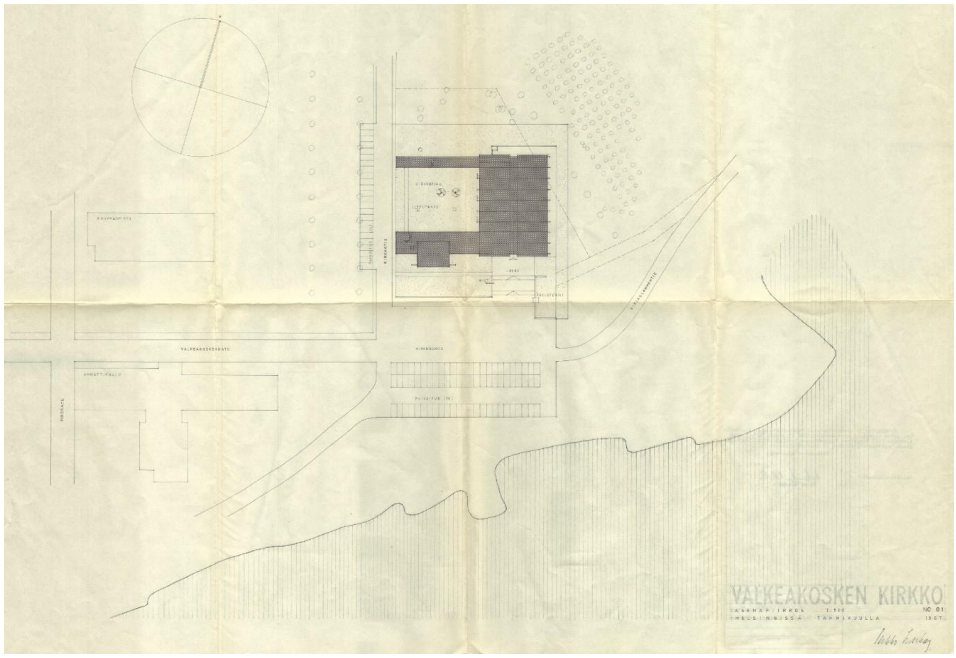
Laajuustiedot;	
Kerrosala yht.	1 140 m2
Kellari, yht.	350 m2
Bruttoala yht.	1 490 m2
Tilavuus	22 200 m3

Kohteesta tehtyjä selvityksiä;
- Asbestikartoitus KH Yhtiöt 2014
- Ulkorakenteiden kuntotutkimus 2023
- Asbesti- ja haitta-ainekartoitus 31.8.2017
- Mikrobi- ja haitta-ainetutkimukset 2014 raportti
- Kosteus- ja sisäilmatekninen kuntotutkimus 31.10.2023
- Hankesuunnitelma 2024
- Ehdotussuunnittelu
- Rakennustapaselostus kustannusarvioineen

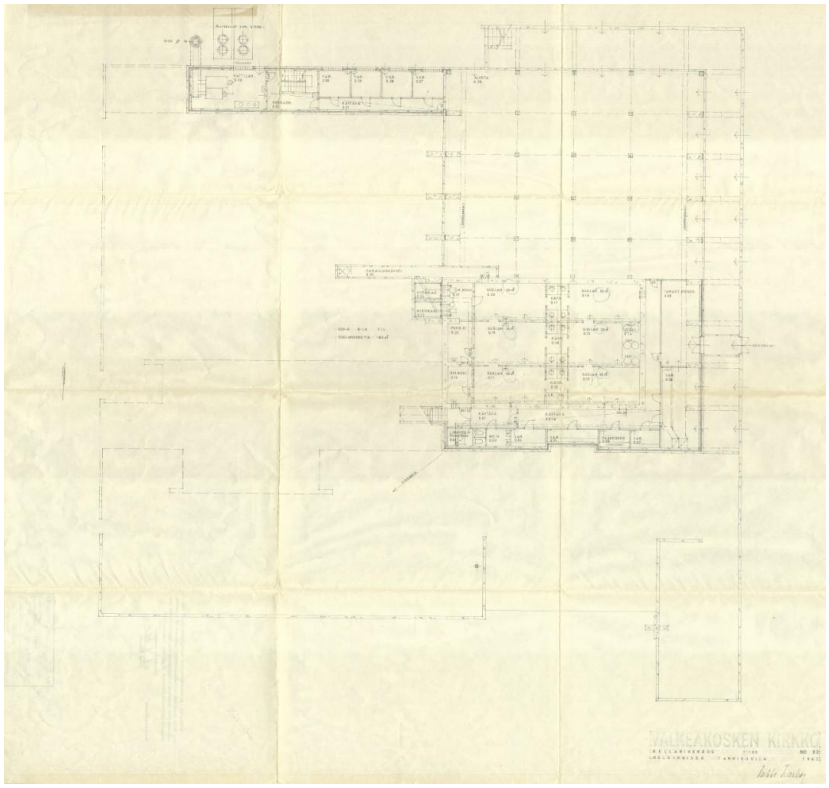
2. Valkeakosken kirkon rakentaminen

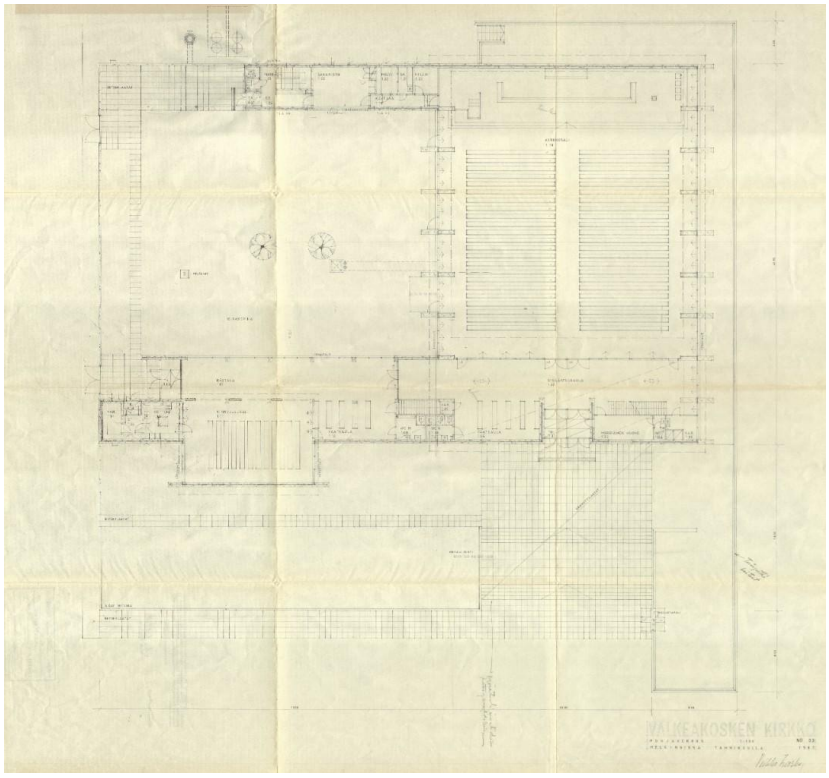
Arkkitehti Veikko Larkas, joka tunnetaan erityisesti kirkkojen suunnittelijana ansioituneena arkkitehtina, suunnitteli Valkeakoskelle uuden kirkon. Larkaksen kirkkoarkkitehtuurin tyypillisenä piirteenä on keskiajalta tuttu jyrkkälappeinen kirkko, johon on liitetty matala seurakuntasali ja sakaristosiipi.
Kirkon suunnitelmissa hallitsevana elementtinä on pystysuuntaisesti halkaistu jyrkkälappeinen kirkko, jonka yläosaan in tehty ilmanvaihtoon liittyvä, eräänlainen säterikatosta peräisin oleva nosto. Kirkon katto on ehyt konesaumattu ja hattulistoitettu kuparikatto. Ulkoseinää hallitsevat betonipilarit, joiden välit ovat lasitettu eristyslasein. Kirkon päädyt on tehty valkoisilla pystysuuntaisilla klinkkerilaatoilla verhotuilla kuorielementeillä ruudutettuna. Pystysuuntainen halkaisu on eristyslasia. Päätyjen ensimmäinen kerros on pesubetonipintainen.
Matalat siipirakenteet ja Kirkkotien puoleinen muuri muodostavat kirkolle modernin atriumpihan. Siipiosien seinät ovat betonipintaisia.

Kirkon pääpiirustukset ovat tammikuulta 1967.

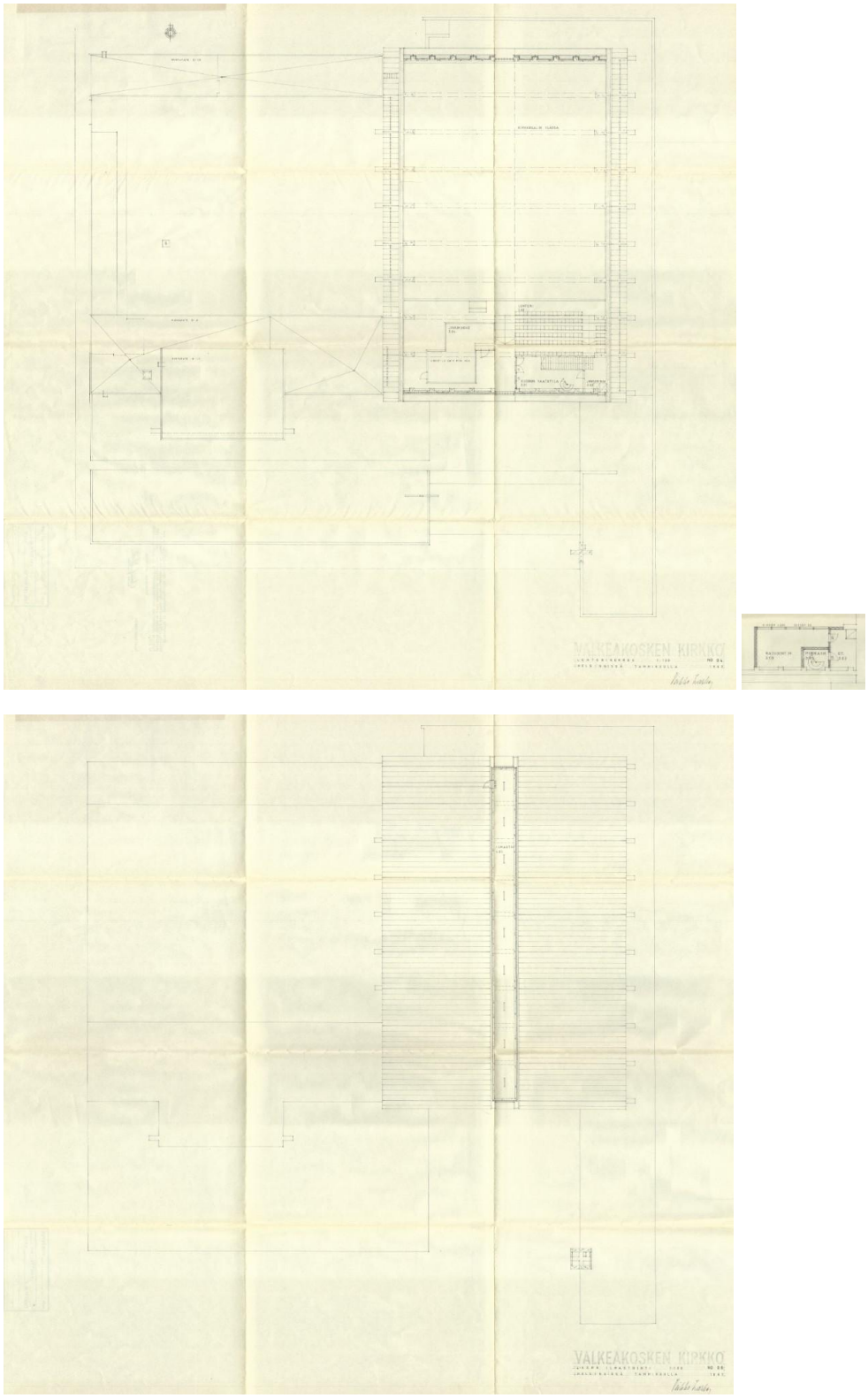

Kuva 2. *Asemapiirros. Veikko Larkas, Valkeakosken kirkko, piirustus 01, tammikuulla 1967. Sääksmäen SRK:n arkisto.*

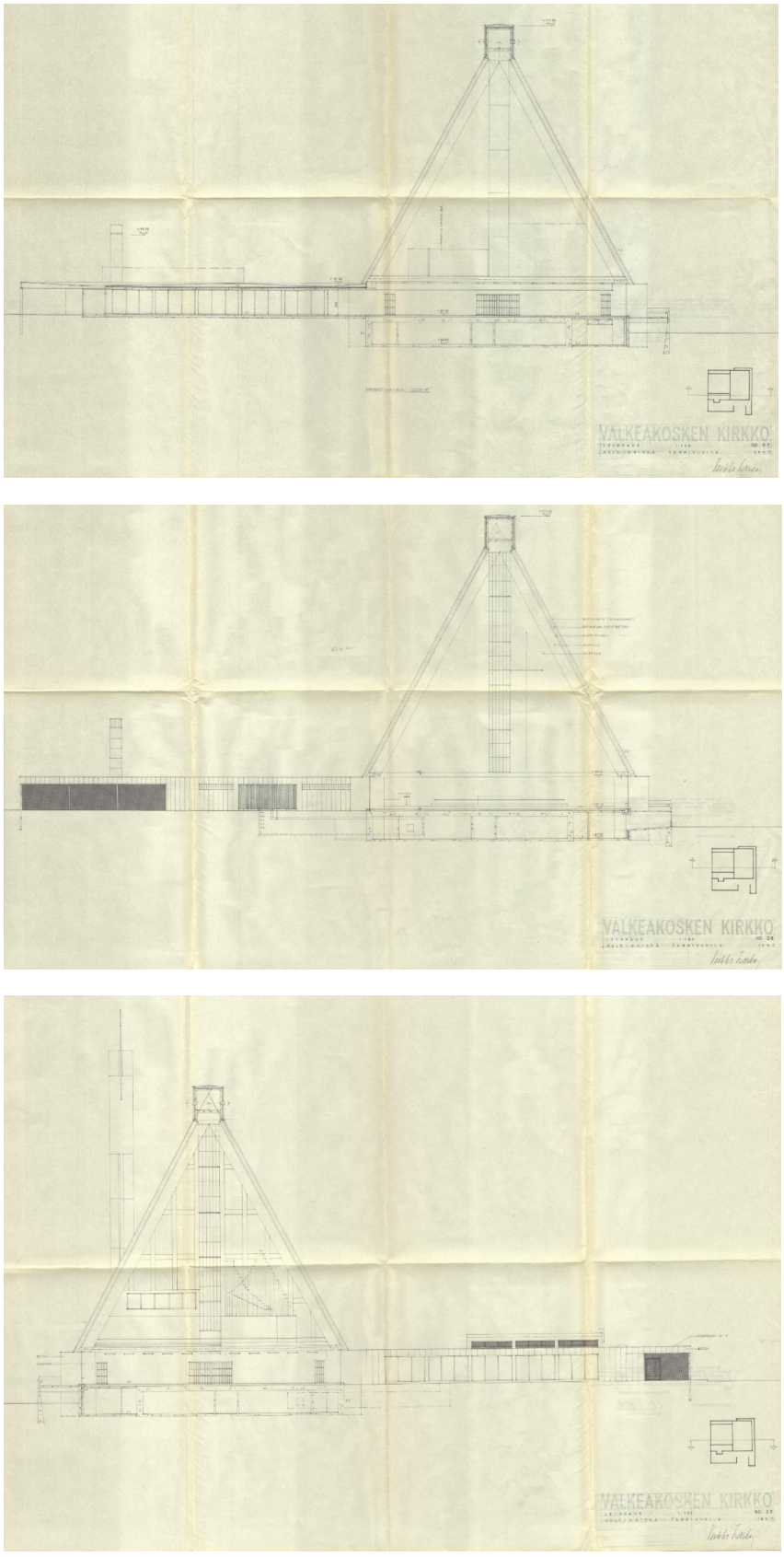

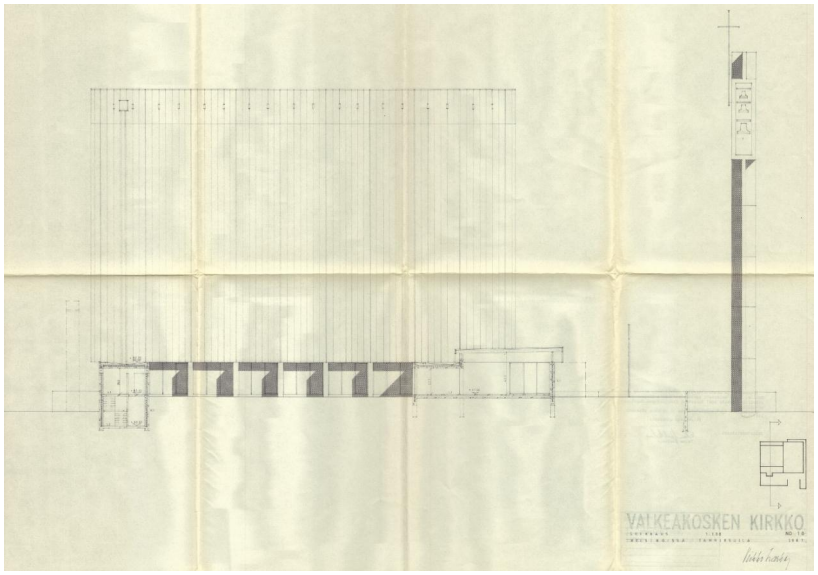
Kuvat 3 ja 4. *Kellariin (ylempi kuva) on sijoitettu väestönsuoja ja ilmanvaihtokonehuone, sekä sakaristosiiven alle varastoja ja kattilahuone. Ensimmäiseen kerrokseen on sijoitettu kirkkosali, sisääntuloaula naulakkotiloineen, ja rippikoulusali sekä sakaristosiipi. Veikko Larkas, Valkeakosken kirkko, piirustukset 02 ja 03, tammikuulla 1967. Sääksmäen SRK:n arkisto.*

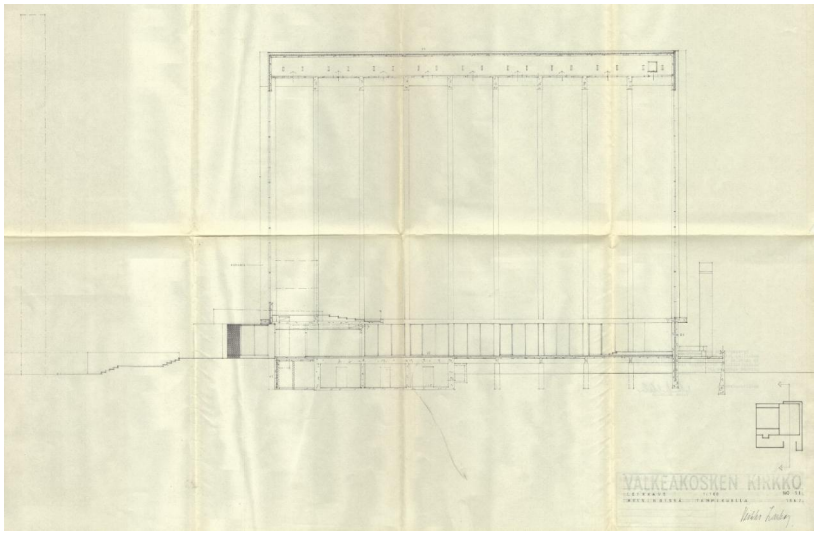

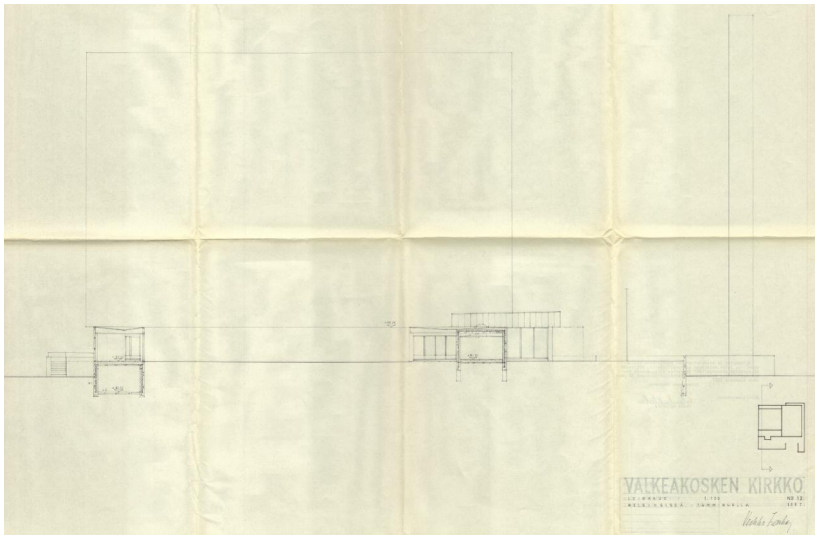
Kuvat 5, 6 ja 7. Lehterikerros (ylin kuva). Lehterin takana, kuvassa alapuolella sijaitsee kuoron vaatetila. Pieni kuva oikealla on kuoron vaatetilan yläpuolella olevasta radiointihuoneesta. Vesikatto ja kirkkosalin yläpuolella oleva ilmastointitila (alin kuva). Veikko Larkas, Valkeakosken kirkko, piirustukset 04, 05 (osakopio) ja 06, tammikuulla 1967. Sääksmäen SRK:n arkisto.

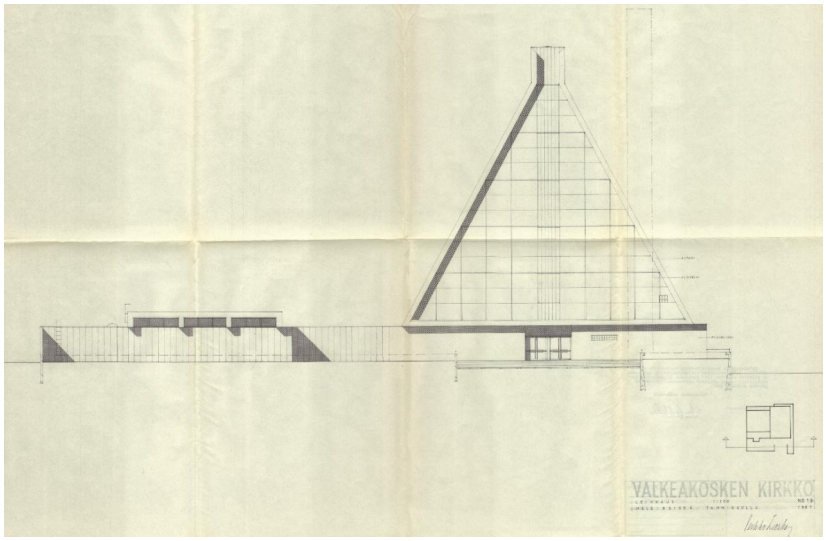
Kuvat 8, 9 ja 10. *Leikkauksia. Veikko Larkas, Valkeakosken kirkko, piirustukset 07, 08 ja 09, tammikuulla 1967. Sääksmäen SRK:n arkisto.*

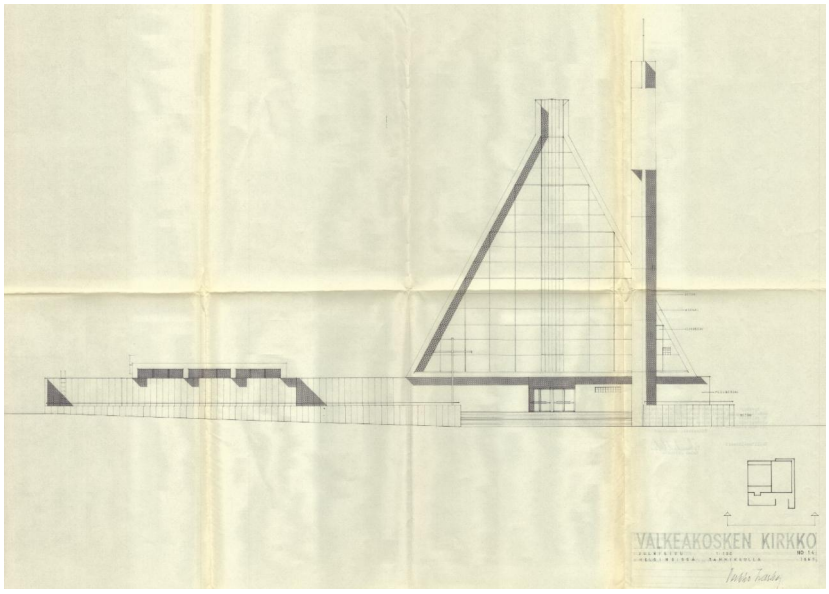

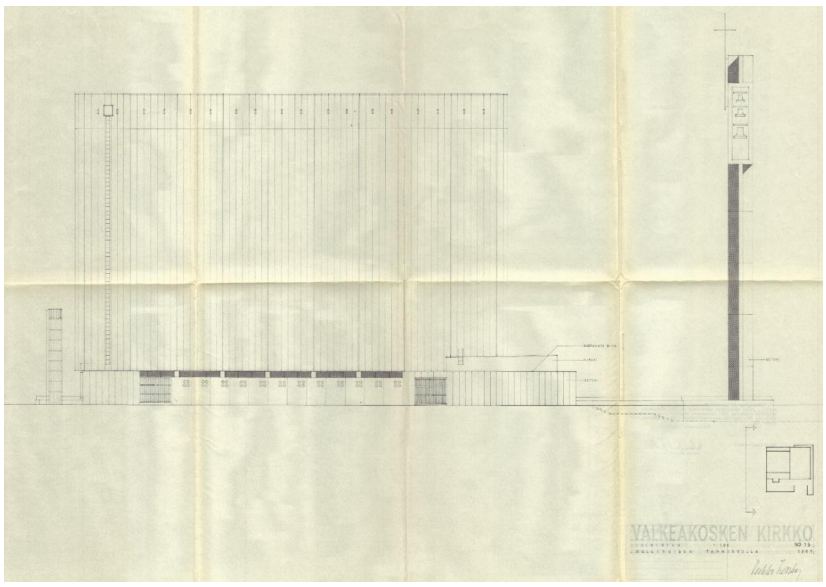

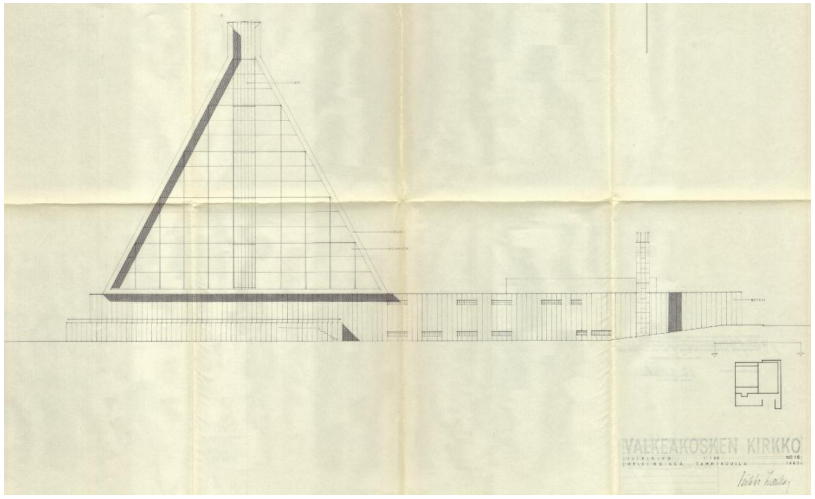
Kuvat 11, 12 ja 13. *Leikkauksia. Veikko Larkas, Valkeakosken kirkko, piirustukset 10, 11 ja 12, tammikuulla 1967. Sääksmäen SRK:n arkisto.*

VALKEAKOSKEN KIRKKO

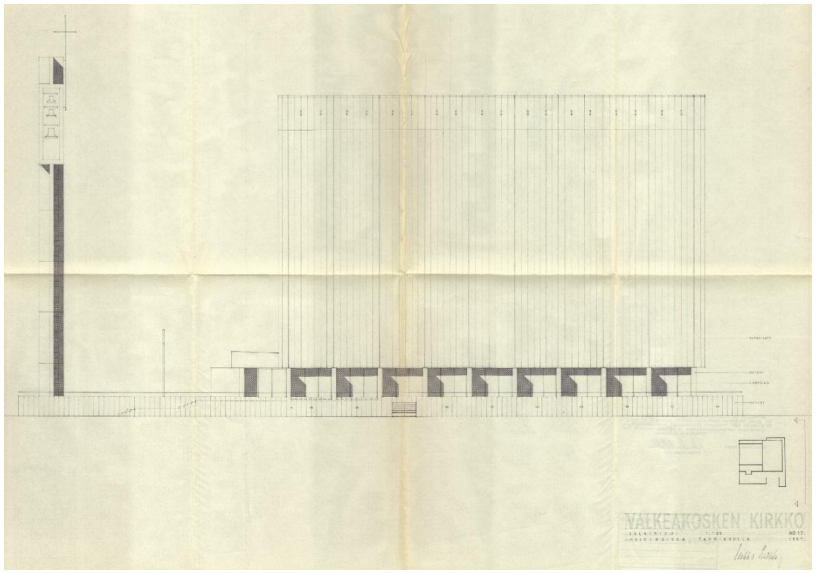

VALKEAKOSKEN KIRKKO

VALKEAKOSKEN KIRKKO

Kuvat 14, 15 ja 16 edellisellä sivulla. *Ylinnä leikkaus, keskellä päätyjulkisivu etelään ja alinna julkisivu länteen. Veikko Larkas, Valkeakosken kirkko, piirustukset 13, 14 ja 15, tammikuulla 1967. Sääksmäen SRK:n arkisto.*

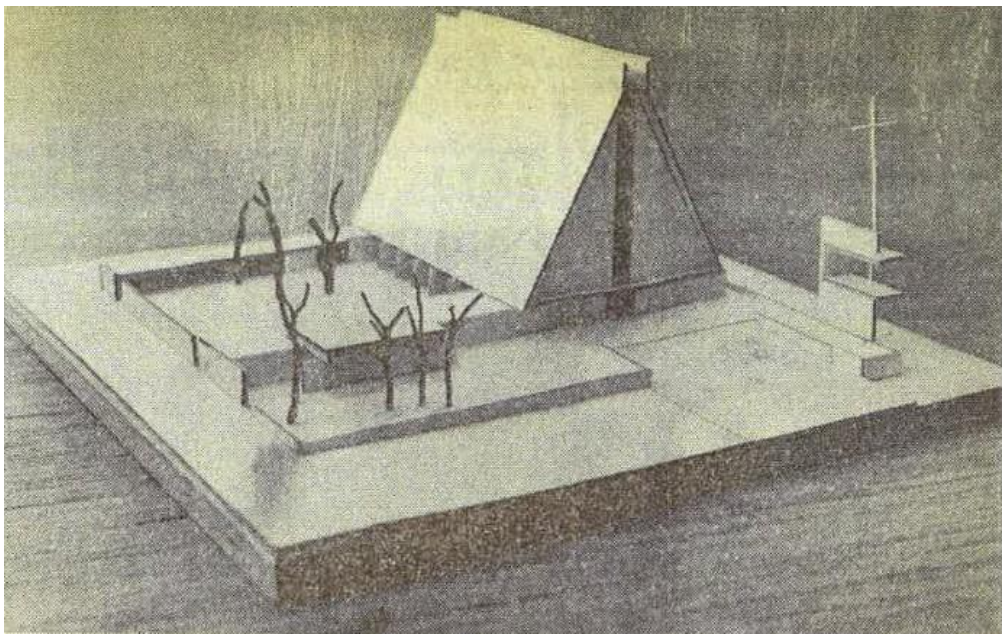

Kuva 17. *Päätyjulkisivu pohjoiseen. Veikko Larkas, Valkeakosken kirkko, piirustus 16, tammikuulla 1967. Sääksmäen SRK:n arkisto.*

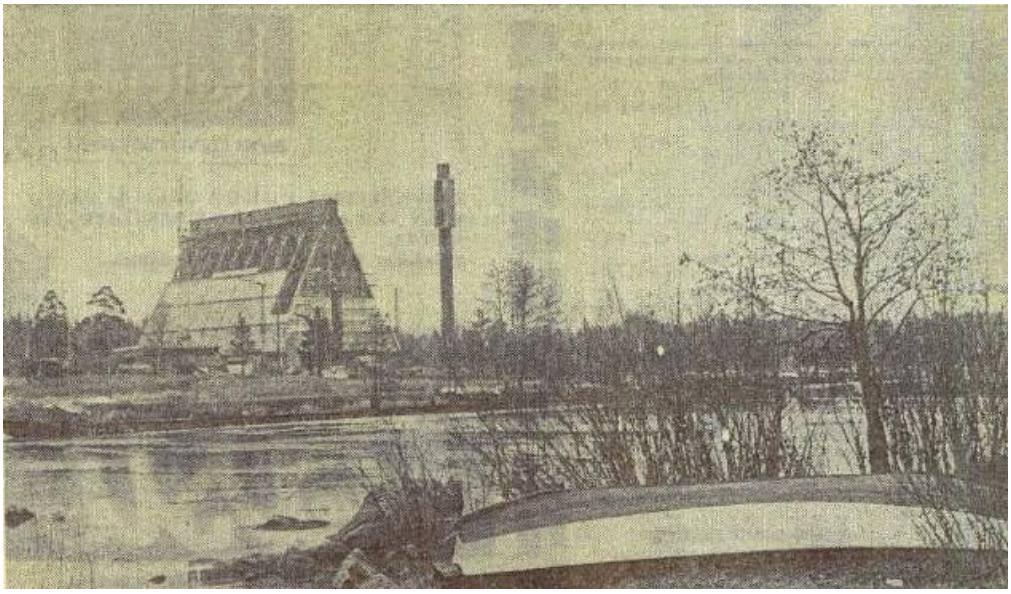

Kuva 18. *Julkisivu itään. Veikko Larkas, Valkeakosken kirkko, piirustus 17, tammikuulla 1967. Sääksmäen SRK:n arkisto.*

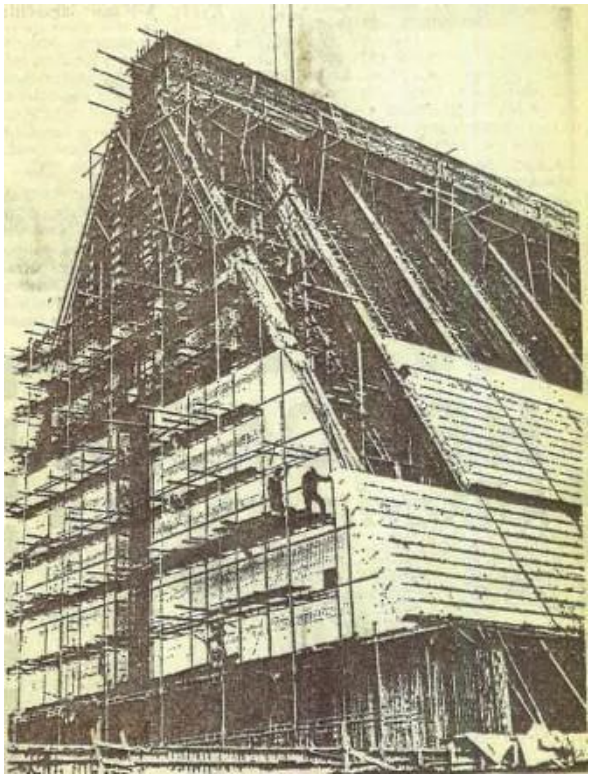
Valkeakosken entisessä rukoushuoneessa toiminut kirkko kävi pieneksi ja siinä oli talviaikaan lämmitysvaikeuksia, josta syystä sen talvikäyttöä rajoitettiin ja lopulta joulukuussa 1968 se päätettiin purkaa. toimintoja siirrettiin v. 1968 alusta Valkeakosken kirkon rakentamisen toimikunta, puheenjohtaja sosiaalijohtaja Veikko Isotuvan johdolla päätti ensimmäisessä kokouksessaan siirtää rakentamisen aloituksen ajankohtaa maaliskuulle 1968.

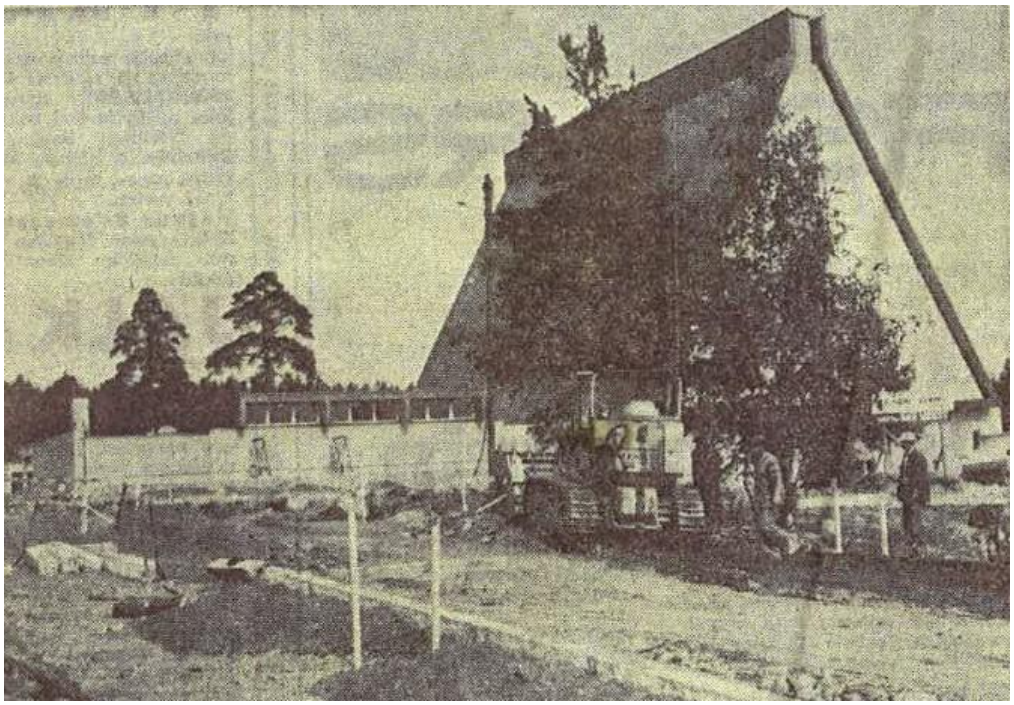
Kuva 19. *Valokuva tulevan kirkon pienoismallista. Kellotapulin aiempi versio, joka muuttui kellotorniksi suunnitelmien edetessä. Aamulehti 23.8.1967.*

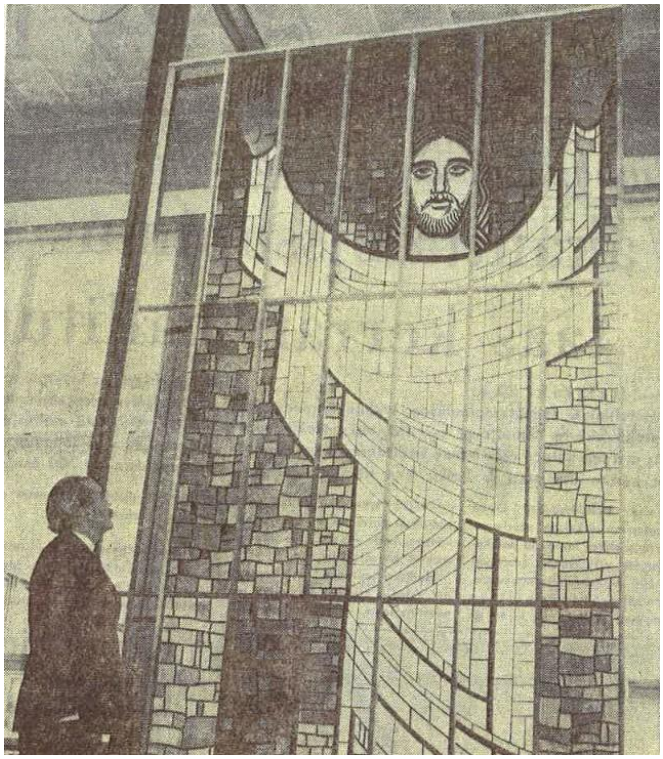
Kuva 20. *Valkeakosken ensimmäinen kirkko kohoaa näkyvälle paikalle Mallasveden rannalle pois kaupungin melusta.*

Kuva 21. *Siporex-lankkujen asennustyö käynnissä. Elementtien päälle tulee koolaus, ja raakaponttilaudoitus, sekä 2 600 m2 laajuinen kuparikatto. Sisäpuoli katosta päällystetään puunväriin lakattavalla mäntypaneelilla.*

Kuva 22. *Kirkon ympärillä on aloitettu Kirkkoaukion 26 auton pysäköintitilojen ja asemakaavan mukaiset ympäristötyöt. Aamulehti 23.8.1969.*

Kuva 23. *Taitelija Mikko Vuorinen esittelee alttaripäädyn 2,5 m levyiseen ikkuna-aukkoon tulevan 18 metriä korkean lasimaalauksen keskustan paperimallia. Aamulehti 21.8.1968.*

Kuva 24. *Valkeakosken kirkko 12.12.1969 valmiina vihittäväksi käyttöön seuraavana sunnuntaina. Istumapaikkoja temppelissä on 1 000 ihmiselle. Kotimaa 13.12.1969.*

Valkeakosken kirkonrakentamisen päätöksiä;

- 15.9.1966 hyväksyttiin kirkon tilaohjelma ja arkkitehti Veikko Larkaksen laatimat luonnokset.

- 12.4.1967 valittiin kirkon rakennustoimikunta ja päätettiin tonttivaihdosta, jolla Yhtyneet Paperitehtaat Osakeyhtiö luovutti uuden rakennustontin seurakunnalle.

- 1.9.1967 hyväksyttiin kirkon piirustukset ja päätettiin tilata lasimaalaukset.

- 26.3.1967 hyväksyttiin 3,2 Mmk:aan nouseva kustannusarvio ja oikeutettiin kirkkohallintokunta ottamaan 1 900 000 markan lainat kirkon rakentamiseksi.

- 4.3.1968 järjestysoikeus myönsi rakennusluvan.

- 22.3.1968 allekirjoitettiin urakkasopimukset – pääurakan sai Rakennusliike Kiviniemi & Kumpp. Valkeakoskelta.

- 7.8.1969 pääurakoitsija luovutti valmiin kirkon seurakunnalle. Tämän jälkeen alkoivat urkujen äänitykset sekä kaluste- ja muut viimeistelytyöt.

- 12.12.1969 39-äänikertaiset vastaanotettiin käyttöön.

- 14.12.1969 valmis kirkko vihittiin käyttöön.

3. Veikko Viljo Vilhelm Larkas (ent. Lindberg) 27.3.1909 Helsinki – 3.10.1969 Helsinki

Veikko Larkas valmistui arkkitehdiksi Teknillisestä korkeakoulusta vuonna 1938. Valmistumisensa jälkeen hän toimi Lääkintöhallituksen arkkitehtina. Hän perusti oman toimistonsa vuonna 1947. Larkas on ollut mukana Kuopion keskussairaalan suunnittelijana, ja hän on toiminut avustajana Lastenklinikan suunnittelutyössä. Larkas tunnetaan kuitenkin erityisesti kirkkojen suunnittelijana

Arkkitehti Larkaksen suunnittelemia kirkkoja;
- Hollolan kirkko, 1950
- Värtsilän kirkko, 1950
- Haukivuoren kirkko, 1951
- Enontekiön kirkko, 1952
- Kyyjärven kirkko, 1953
- Viinijärven kirkko, 1953
- Veitsiluodon kirkko, 1957
- Kauhajoen kirkko, 1958
- Pielisensuun kirkko, 1960
- Kolarin kirkko, 1965
- Valkeakosken kirkko, 1969

Sekä hautamuistomerkkejä;
- Hattulan sankarimuistomerkki, 1947
- Limingan sankarimuistomerkki, yhdessä arkkitehti Veikko Nortomaan kanssa, 1948
- Pyhäjoen sankarimuistomerkki, yhdessä Veikko Nortomaan kanssa

4. Nykytilanteen valokuvia

Kirkko on edelleen alkuperäisessä asussaan. Kuparikatto on oksidoitunut vihreäksi, ja ajan hammas näkyy seinärakenteissa.

Kuva 25. *Kirkko lännestä kuvattuna. Kuva Arco.*

Kuva 26. *Kuva Kirkkokadulta katsottuna, kirkon eteläpääty ja kellotapuli. Kuva Arco.*

Kuva 27. *Kirkon pohjoispääty ja itäjulkisivu koillisesta katsottuna. Kuva Arco.*

Kuva 28. *Kirkon eteläpääty ja itäjulkisivu kaakosta katsottuna. Kuva Arco.*

Kuva 28. *Sakastisiiven eteläsivu atriumpihalle. Kuva Arco.*

Kuva 29. *Kirkon länsisivunsivu atriumpihalle. Kuva Arco.*

Kuva 30. *Seurakuntasalisiiven pohjoisjulkisivu atriumpihalle. Kuva Arco.*

Kuva 31. *Sakastisiipi kirkkosalista katsottuna. Kuva Arco.*

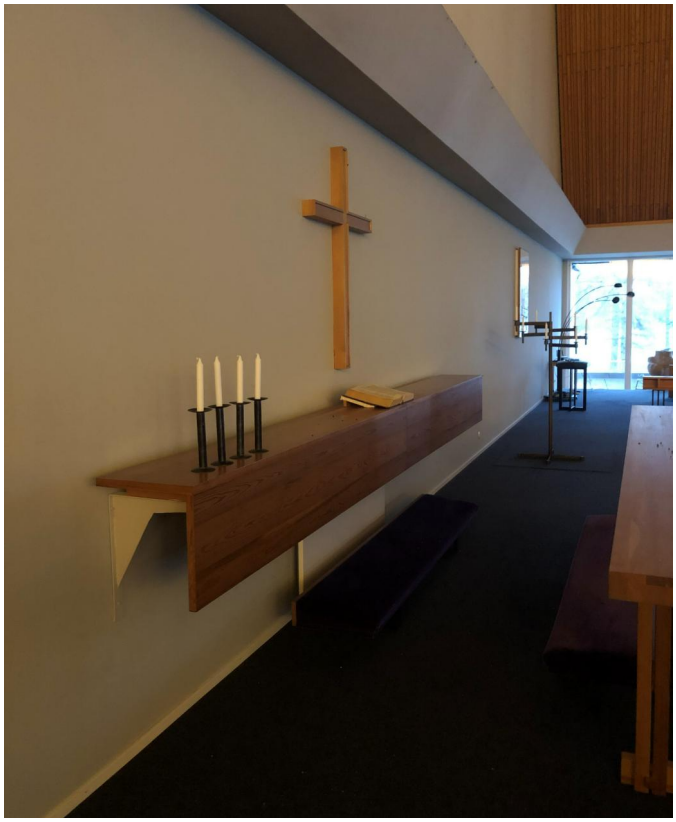
Kuva 32. *Kirkkosali. Alttaripään lasimaalaus. Kuva Arco.*

Kuva 33. *Kirkkosalia, salin valaisussa on käytetty lyhtypylväitä. Kuva Arco.*

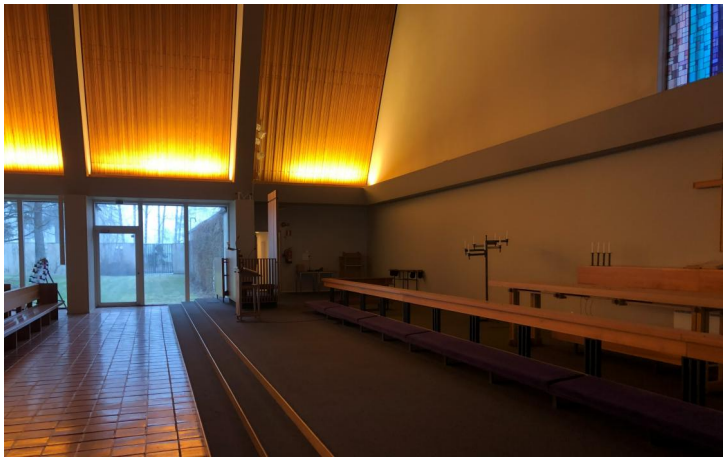
Kuva 34. *Kirkkosalin takaosa, lehteri/urkuparvi ja urkujen takaa kohoava lasimaalaus. Kuva Arco.*

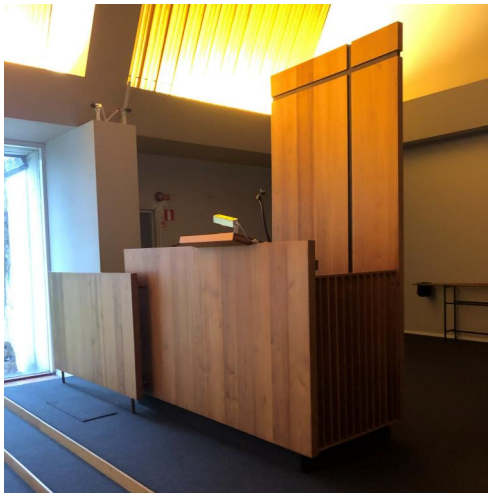
Kuva 35. *Alttari. Kuva Arco.*

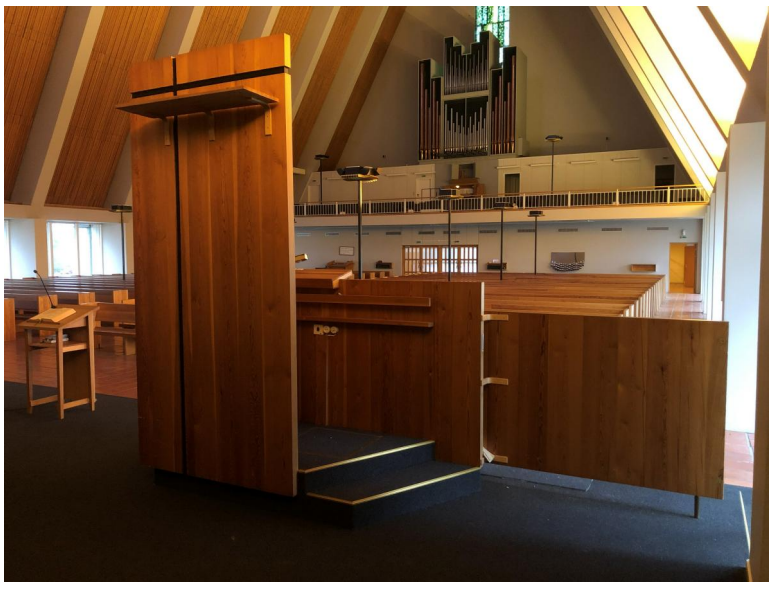
Kuva 36. *Alttaripöytä. Kuva Arco.*

Kuva 37. *Alttarikaide ja saarnastuoli. Kuva Arco.*

Kuva 38. *Saarnastuoli edestä. Kuva Arco.*

Kuva 39. *Saarnastuoli takaa. Kuva Arco.*

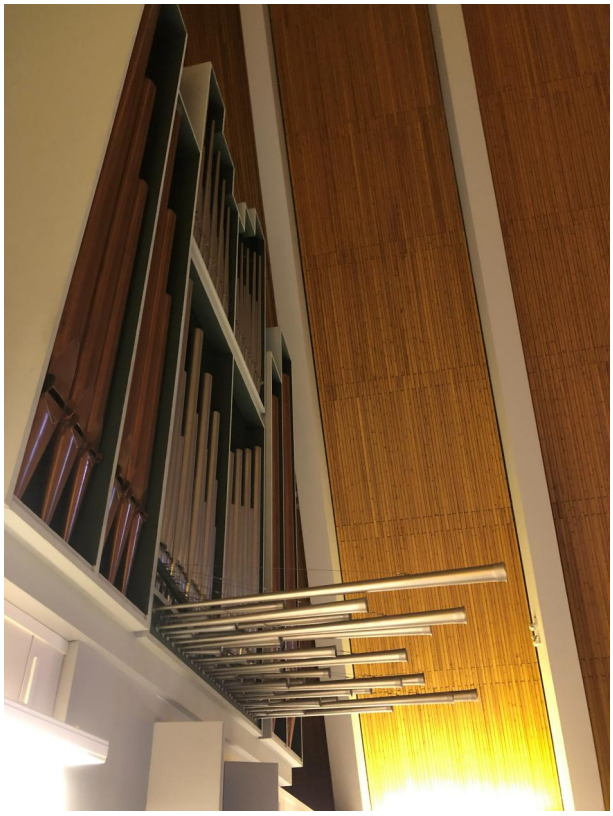
Kuvat 31 ja 32. *Lukupulpetti. Kuvat Arco.*

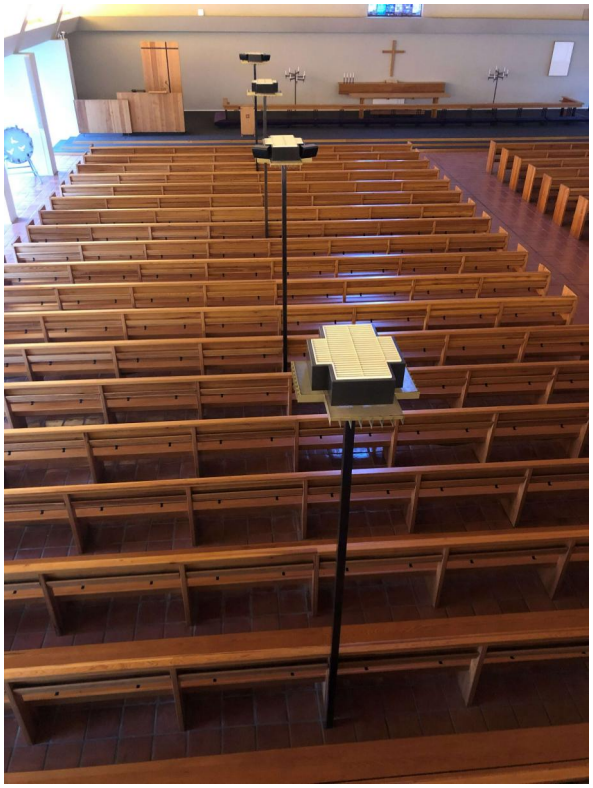

Kuvat 33 ja 34. *Kirkon mäntypuiset penkit. Kuvat Arco.*

Kuvat 35 ja 36. *Urut trumpettipilleineen. Kuvat Arco.*

Kuva 37. *Kirkkosalin valaisinpylväät. Kuva Arco.*

Kuva 38. *Kirkon pääsisäänkäynnin eteinen. Kuva Arco.*

Kuva 39. Kirkon aula. *Oikealla kirkkosaliin johtavat pääovet. Kuva Arco.*

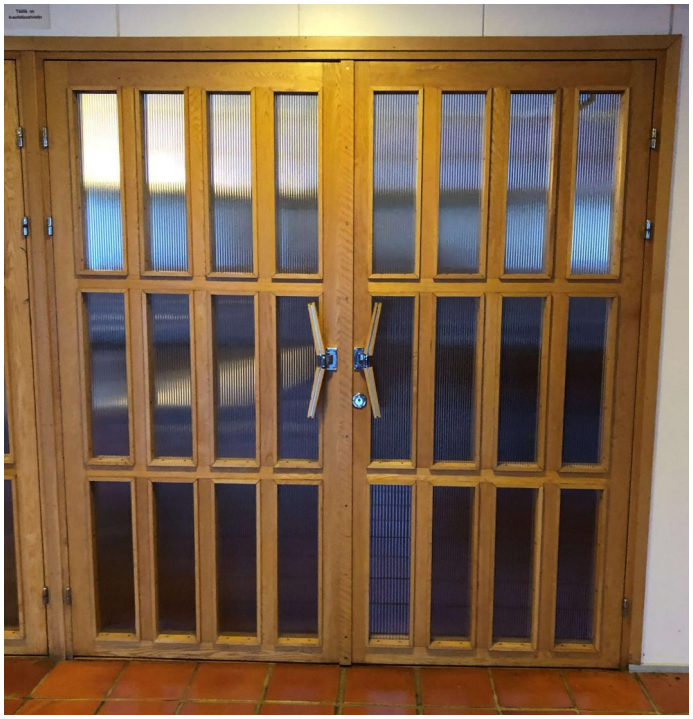

Kuva 40. *Kirkon aula itään Mallasvedelle päin katsottuna. Kuva Arco.*

Kuvat 41 ja 42. *Seurakuntasali. Kuvat Arco.*

Kuvat 43 ja 44. *Kirkon pariovi ja vedin. Kuva Arco.*

Kuvat 45, 46 ja 47. *Kuvia sakastisiivestä. Kuvat Arco.*

Kuva 48. Kirkon alustan rossipohja. Kuva Arco.

Valkeakosken kirkko kuuluu valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun "Valkeakosken tehtaat ja yhdyskunta" -kulttuuriympäristöön; "Valkeakosken seurakunnan 1969 valmistuneella jyrkkäkattoisella kirkolla ja sen korkeankapealla kellotornilla on kaunis sijainti Mallasveden ja Vanajaveden välisen vesiuoman tuntumassa."

5. Johtopäätökset

Arkkitehti Veikko Larkas suunnitteli Valkeakosken kirkon vuosina 1966-1969. Larkas on suunnitellut useita kirkkoja 1950-luvun alusta alkaen. Larkaksen kirkkoarkkitehtuurin tyypillisenä piirteenä on keskiajalta tuttu jyrkkälappeinen kirkko, johon on liitetty matala seurakuntasali ja sakaristosiipi, näin myös Valkeakosken kirkossa.
Kirkon suunnitelmissa hallitsevana elementtinä on pystysuuntaisesti halkaistu jyrkkälappeinen kirkko, jonka yläosaan in tehty ilmanvaihtoon liittyvä, eräänlainen säterikatosta peräisin oleva nosto. Kirkon katto on ehyt konesaumattu ja hattulistoitettu kuparikatto. Ulkoseinää hallitsevat betonipilarit, joiden välit ovat lasitettu eristyslasein. Kirkon päädyt on tehty valkoisilla pystysuuntaisilla klinkkerilaatoilla verhotuilla kuorielementeillä ruudutettuna. Pystysuuntainen halkaisu on eristyslasia. Päätyjen ensimmäinen kerros on pesubetonipintainen.
Matalat siipirakenteet ja Kirkkotien puoleinen muuri muodostavat kirkolle modernin atriumpihan. Siipiosien seinät ovat betonipintaisia.
Kirkon kiinteässä sisustuksessa on käytetty suomalaista lakattua mäntyä. Lattia on tehty kestävästä punatiililaatasta.

Rakennuksesta mitatuissa näytteistä voidaan todeta paikoin suuriakin pitoisuuksia sädesientä. Maaperän kosteus on päässyt kellarirakenteisiin ja kirkkosalin alustatilan muottilaudoituksiin (muottilaudat on myöhemmin poistettu ongelman pienentämiseksi). Kellarin huonolaatuinen ilma on päässyt nousemaan portaikkojen kautta sekä sakastisiipeen että kirkkosalin aulaan.
Seurakunta on laadituttanut suunnitelmat A-insinöörit Suunnittelu Oy:llä, sulkien kellaritilat kokonaan pois käytöstä, sekä purkamalla rakennuksen siipiosat kokonaan. Em. korjaus- ja muutostöiden hinta on osoittautunut seurakunnalle liian kalliiksi.

Rakentamislain 4 luvun olennaiset tekniset vaatimukset 29 - 41 §.
Korjaus- ja muutostöissä tulee ottaa huomioon rakennuksen ominaisuudet ja erityispiirteet sekä soveltuvuus aiottuun käyttöön. Muutoksen takia rakennuksen käyttäjien turvallisuus ei saa vaarantua eivätkä heidän terveydelliset olonsa heikentyä.

Edellä mainitut huomiot saattavat jo olla joiltain osin saavuttamattomissa.

Tampereella 13.2.2026

Arco Architecture Company Oy, Satakunnankatu 18A, 33210 Tampere

Kalevi Näkki, arkkitehti SAFA, rakennussuojelu, korjausrakentaminen, rakennetun kulttuuriympäristön inventoinnit, kaupunkien kulttuuriympäristöt, ARK 756, YKS 252,
p. 0400 – 836 234

Lähteet

Sääksmäen seurakunnan arkisto